

Daryeelka Qallalka Seizure Care (Somali)

Maskaxdaada waxaa xakameeya calaamado koronto. Qallalka wuxuu dhacaa marka ay dhibaato ku timaado calaamadahaas. Qallalo badan awgood, sababta lama garanayo. Si kastaba ha ahaatee, qaar ka mid ah waxaa keeni kara xumad sare, dhaawac madaxa ah, ama sun.

Inta lagu jiro Qallalka

Qallalada badankoodu waa kuwo fudud. Ilmahaagu waxaa laga yaabaa inuu meelaha fiirfiiriyo, jahawareero, ama uusan ka jawaabin wakhti gaaban. Qaar ka mid ah qallalada waxay keeni karaan:

- Dhaqdhaqaaqyo kedis ah oo aan la xakameyn karin, sida jirka oo jareeyo. Tani waxay ku dhici kartaa jirka oo dhan ama qayb ka mid ah sida wejiga, gacmaha, ama lugaha.
- Indhaha oo si degdeg ah dhinac-dhinac ugu dhaqaaqaya, dhinac u wareegaya, ama gadaal u rogmanaya. Tani waxay adkeyn kartaa in la arko qaybta midabka leh ee isha.
- Nafqaad aan joogto ahayn.
- Bushimaha oo noqda midab buluug ah.
- Kaadida ama saxarada oo soo baxda inta lagu jiro qallalka.

Waxa La Sameeyo

Ma joojin kartid qallalka. Iska day sida ugu wanaagsan oo ilaali badbaadada cunugaaga.

- Haddii ay fadhiyan ama taagan yihiin, si tartiib ah dhulka ugu ujiifi. Ka fogee waxyaabaha ku dhow ee ay ku dhici karaan, sida kursi.
- U jiifi dhinacooda oo u leexi madaxa si uu hoos ugu jeesto (Sawirka 1).

Sawirka 1 Ilmahaaga dhinaciisa u jiifi oo madaxiisa hoos u dhig.

- Ka khafiifi dharka ku dhegan. Haddii ilmuhu gashan yahay muraayado ama qalabka maqalka, ka saar.
- Eeg sida saxda ah ee ilmuhu u dhaqaaqayo iyo sida uu kuu uga jawaabay si aad dib uga sheegi karto.
- Qor muddada uu qallalku socdo.
- Isku day in aad duubto muuqaalka qallalka adoo adeegsanaya taleefankaaga ama kamarad. Tani waxay caawin kartaa kooxda daryeelkooda.

Waxa Aan la Sameynaynin

- **Ha** isku dayin inaad furto afka ilmahaaga ama wax u dhex geliso ilkihiisa. Tani waxay dhaawici kartaa cirridkooda, jebin kartaa ilkahooda, ama kordhin kartaa halista uu ku ceejin karo.
- **Ha** gelin farahaaga afkooda. Way qaniini karaan.
- **Ha** isku dayin inaad joojiso dhaqdhaqaaqyada.
- **Ha** isticmaalin biyo qabow ama ha ku darin khamri xaqid ah biyaha qubayska si aad hoos ugu dhigto xumadda.

Daawooyinka badbaadinta

Haddii ilmahaagu uu qabo daawo badbaadin ah oo loogu talagalay qabashada, sii ilmahaaga daawo haddii qabashadu ay qaadatay wax ka badan 5 daqiiqo ama ay qabaan koox qabasho ah. Haddii qallalku uusan joogsan 5 daqiiqo gudahood ka dib marka la siiyo daawada degdegga ah, wac 911.

Waxa Lala Socdo

Awoodda aad u leedahay in aad sharraxdo qallalka ilmahaaga waxay caawin doontaa dhakhtarka ama bixiyaha daryeelka caafimaadka si uu u garto daaweynta ku habboon. U diyaargarow inaad ka jawaabto su'aalahan:

- Ilmuhu miyuu hurday ama miyuu soo jeeday markii uu xanuunku qabsaday? Haday soo jeedaan, maxay sameynayeen markii qalalka uu bilaabmay?
- Maxay ahayd wakhtiga saxda ah ee maalinta?
- Sidee ayaad ku ogaatay qallalka? Ilmahaagu ma qayliyay, ma dhacay, ma fiiriyay, ama ma leexiyay madaxiisa?
- Maku bilaabmay qallalku si degdeg ah ama si tartiib ah?

- Qaybaha jirka ee jareynaya ama dhaqaaqaya maxay ahaayeen?
- Miyuu ilmahaagu:
 - Jirkoodu adkaaday ama ma jilcay? – Majirey isbedel neefsasho ah?
 - Indhaha gariireen mise wuu kala wareejiyay? – Ma muujisay isbeddello (gubasho, qoyan, buluug ah)?
 - Ma qufacay, ma kaadiyay, ama ma saxaray intii lagu jiray ama ka dib qallalka? – Ma ka jawaabay kuu wax qaab ah inta lagu jiray dhacdada? (Adiga kusoo fiiriyay? Ma raacayay tilmaamaha?)
 - Ma jirtaa daciifnimo qayb gaar ah oo ka mid ah jirkooda ka dib qallalka
- Mudo intee leeg ayay qaadatay suuxdintu?
- Sidee ayuu ahaa dhaqanka ilmahaaga **ka dib** qallalka? Ma ahaayeen kuwo hurdo ku jira ama jahawareersan? Ma xasuustaan waxa dhacay?
- Ma xasuustaan ilmahaaga dareemo aan caadi ahayn **ka hor** qallalka?
- Haddii ilmuhu qaato daawo qallal, goormay qaateen? Goormay ahayd qiyaastii ugu dambaysay qaado? Ma seegtay wax qiyaas ah?
- Ma jiraan wax kale oo ku saabsan qallalka oo dhakhtarka ama bixiyaha daryeelka caafimaadka ay tahay inuu ogaado?

Ka Dib Qallalka

U oggolow ilmahaaga inuu nasto. Waxay noqon karaan kuwo aad u daallan oo hurdo ka qaata dhowr saacadood. Waxay noqon karaan kuwo leh madax xanuun fudud. 30 daqiiqadood gudaheeda, waa inaad awoodid inaad jawaab ka heshid ilmahaaga, sida inay furaan indhahooda, iyagoo ku riixayo, ama ku soo kicinayo.

Hayso diiwaanka qalalka

Diiwaanka qalalka ayaa kaa caawin doona inaad qorto faahfaahinta qalalka. Tani waxay caawin kartaa inta lagu jiro booqashooyinkii ugu horreeyay ee ay la yeelanayaan dhakhtarkooda ama bixiyaha daryeelka caafimaadka. Weeydii kooxda daryeelkooda goorta ay tahay in la joojiyo diiwaangelinta qalalka.

Dawooyinka

- Dib u buuxi dawooyinka ugu yaraan 7 maalmood ka hor inta aan la isticmaalin qiyaasta ugu dambaysa. Marka aad dalbato dawada ugu danbaysa, wac xafiiska neerfaha sida ugu dhaqsaha badan si aad u weydiisato dib u buuxinyo dheeraad ah.
- Siin dawada sida ay ugu qoran tahay dhalada warqadda dhakhtarku qoray. Siin xitaa haddii ilmahaagu uusan qalaleyn.
- **Ha siin dawo dheeraad ah ama ha beddelin qiyaasta dawada.** Haddii ilmuhu seego qiyaas dawo, sii marka aad xasuusato sida ugu dhakhsaha badan. Ha siin 2 ama in ka badan qiyaasood muddo ka yar 4 saacadood.
- Baro magacyada iyo qiyaasaha dawada(dawooyinka) ilmahaaga.

Howsha

Ilmahaaga waa in uusan:

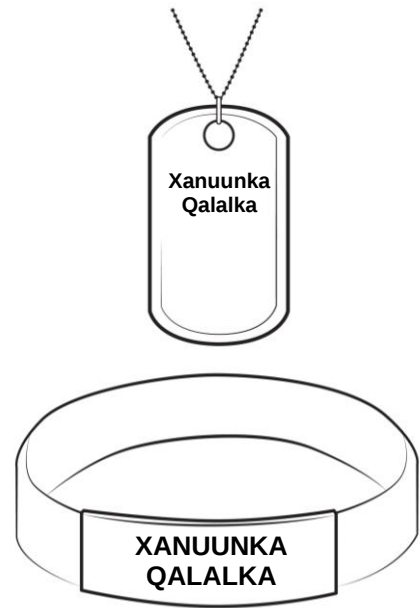
- Samee howlaha fuulitaanka.
- Kaliya ha ku dabaalan.
- Kaxeey bisikiil, looxa lugu socdo, ama kabaha barafka adigoon xiran koofiyadda badbaadada.
- Waxaad ku seexan kartaa sariirta dabaqa ah ee ugu sareysa.
- Qabeyso. Waa inay qubeystaan.

Goorta la wacayo 911

- Wuxuu qaba qalalka oo socota in ka badan 5 daqiiqo. Kooxda gurmada degdegga ah waxay siin karaan ilmahaaga dawo joogisa qalalka.
- Wuxuu la dhibaatoonayaa neefsashada, waxaana is beddelaya midabkooda maqaarkiisa ama dibnihooda.
- Wuu ku xirmayaa matag, dhiig, ama dareere kale (dheecaan).
- Wuu dhaawacmay intii uu qalalka ku jiray wuxuuna u baahan yahay gurmada degdeg ah.

Macluumaadka Degdegga

- Ilmahaaga waa in uu xirtaa jijin ama silsilad aqoonsi caafimaad (ID) si dadka kale u ogaadaan inuu qabo xanuunka qalalka (Sawirka 2).
- Qaad dhammaan daawooyinka ilmahaaga marka uu la kulmayo dhakhtar cusub, bixiye daryeel caafimaad, ama marka loo qaado qolka gurmada degdegga ah.
- U sheeg macallimiinta ilmahaaga, kalkaalisada dugsiga, tababaraha, xannaanayaha, iyo dadka kale in uu qaadanayan daawooyinka xanuunka qalalka.

Sawirka 2 Tusaalooyinka aqoonsiyada caafimaadka